

Martin Ingemanns dimissionstale

Taler
Martin Ingemann
Rektor på Egaa Gymnasium

Dato
26. juni 2026

Sted
Egaa Gymnasium, Mejlbyvej 4

1

Om H₂O-molekyler, statistik og de ligeste linjer

Kære studenter

5

Inden for den nok lidt ældre kemi bruger man udtrykket 'In statu nascendi'. Oversat betyder det noget i retning af 'fødselstilstand' og det beskriver dannelsesøjeblikket lige inden hydrogenatomer forener sig i molekyler. Det særlige ved den tilstand er, at de ubundne hydrogenatomer i deres søgen efter en mere stabil form reagerer mærkbart på verden omkring dem. Lige i dette øjeblik er der dermed en langt højere reaktivitet, end når stoffet kort efter har fundet sin molekylære og mere stabile form. Der er en voldsom energi i det, der endnu ikke ligger fast.

10

15

Det, som I oplever lige nu, er netop sådan et 'In statu nascendi': en fødselstilstand og et dannelsesøjeblik.

20

Måske det er en lidt kontra-intuitiv betegnelse, da dimission sprogligt betyder og også helt konkret markerer netop en afslutning. Men sådan har enhver afslutning en indbygget dobbeltkarakter: Springet fra en tilstand til en anden. Indbygget i afslutningen ligger således også en begyndelse.

25

Og lige nu står I midt i overgangen fra gymnasietidens enkle atomare form med de mange potentialer og en mere fremtidig molekylær form med flere strukturer og koblinger.

30

Så i det lys er øjeblikket her ikke en afslutning, men netop en åbning mod noget nyt: et fødselsøjeblik. In statu nascendi.

Dette overgangsjeblik – mellem det som afslutter og det som begynder – er et helt særligt sted. Det er på den ene side tilværelsens gave til jer unge. Øjeblikkets udgør et enormt krydsfelt af muligheder, potentialer og åbne døre. Verden vokser, den voldsomt formbar og mulighederne mange.

35

Og på den anden side er det også et rum, der vil kræve noget af jer. Mulighederne kommer nemlig med en opgave: at vælge sin vej i verden og gradvist give tilværelsen en mere sammenhængende form. En slags tilværelsens molekylære struktur. En linje i livet. Det kræver, at man tager nogle valg.

40

Nu ved jeg godt, at det vel nærmest er det værste, man kan sige til et ungt menneske midt i euforien over at være færdig med noget vigtigt. Og der er da også noget næsten påtrængende utålmodigt i at lade et tillykke efterfølges af et 'og hvad så nu?'. Jeg gør det nu alligevel – men i den bedste mening, så bær over med mig.

45

I de gamle danske trylleviser fra middelalderen møder helten altid en eller anden form for udfordring: trolde, elverfolk og ikke mindst åmænd. Heltene møder altid de overnaturlige væsener i livets overgangsfase mellem ung og voksen, mens den unge søger efter sin vej i livet, i kærligheden og i tilværelsens balance mellem det man vil, det man bør og det man skal.

50

De overnaturlige væsener var her billeder på et helt grundlæggende eksistensvilkår: At man ikke kan blive i overgangsfasen hele livet. Man skal rykke sig fri af trolden og åmanden og finde sin vej videre. Tage valget og vejen på sig.

55

Hvis ikke, bliver mulighederne jo netop ved med bare at være muligheder.

Det er slet ikke nogen nem opgave, om end det er et livsvilkår. Det er flere grunde til: en naturvidenskabelig, en statistisk, en geometrisk og en mere eksistentiel.

60

Den naturvidenskabelige først: Forfatteren Morten Pape skriver i sin autofiktive roman 'Nøglebarn' om sin oldefar, chefkemiker ved hovedstadens vandforsyning. Når oldefaren skulle beskrive tilværelsen, fandt han altid sit billedsprog i kemiens og fysikkens verden – og et af de tilbagevendende billeder var H₂O-molekylets forskellige tilstande.

65

70 I sin mest ustyrlige form er H₂O-molekylet ren damp. Temperaturen og hastigheden blandt molekylerne er høj. Formen er foranderlig, og hvis man ikke tilføjer ekstra energi, spredes varmen til omgivelserne og dampen forsvinder gradvist. Sagt med Termodynamikkens 2. lov kræver det ekstra energi at fastholde de frit svævende H₂O-molekyler i en slags samlet enhed.

75

Sådan er det også med fødselsøjeblikkets mange muligheder. Det er en energikrævende opgave at skabe en sammenhæng ud af noget så foranderligt.

80 Og heldigvis: Hvis man er opmærksom, så kan man, når temperaturen falder, gradvist indfange og fortætte dampen – nu i form af vand. Stadig flydende, bevægeligt og alligevel sammenhængende.

Sådan er det også med tilværelsens mange muligheder. I luftig dampform er det svært at få hold på. Det er meget nemmere, når temperaturen og tankerækkens hastighed falder lidt til ro. Så fortættes muligheder og de er langt nemmere at holde sammen på.

90 Fortætningsprocessen har ikke en skarp deadline. Men omvendt: hvis noget skal kunne betegnes som overgang, kræver det en begyndende bevægelse: måske spæde refleksioner eller en gradvis stillingtagen. Ellers er der jo tale om stilstand – og H₂O-molekyler i ren stilstand er is. Fastfrosset og med et energiniveau gående mod nul.

95 I behøver gennem fortætningsprocessen ikke have en færdig plan for, hvor I ender, men I skal bevæge jer. Gøre noget, tænke, mærke og opleve. Giv jer selv tid. Men brug tiden – for så i sidste ende at vælge noget. I skal i de kommende år teste mulighederne i den ungdommelige tilværelses laboratorium.

Nu tillader jeg mig så et spring ind i statistikken:

100

I matematikken har I lært at lave regressionsanalyser – og det er jo i bund og grund også en måde en lægge et meningsfuldt snit ned gennem en række umiddelbart forskellige punkter: Trække en linje, der bedst beskriver en meningsfuld sammenhæng.

105

Det sker nærmest aldrig at linjen rammer alle punkter. Den rammer oftest tæt på en del af dem, men oftest også noget længere fra andre.

110 Sådan er det også i tilværelsen, når der skal lægges et linje ned gennem mulighederne. Nogle falder inden for en meningsfuld sammenhæng. Andre ligger lidt længere væk og rammer måske ikke helt rent.

115 Nu skal I selvsagt ikke høre mig sige, at livet er en ligning, der skal gå op. På ingen måde. Men I skal stille og roligt begynde at finde de punkter, som er vigtige og betydningsfulde for jer – og så skabe en meningsfuld sammenhæng ude af det.

120 I skal turde lægge en slags linje. Det betyder, at I er nødt til at vælge nogle af punkterne fra, men det betyder også – og det er vigtigt – at I på ingen måde behøver at ramme en korrelationskoefficient på 1,0. Ingen livsforløb går så pænt op – og måske det netop er de lidt tilfældige og skæve muligheder – outlierne – som giver tilværelsen dens særlige karakter.

125 Jeg er helt med på, at det kan være angstprovokerende at trække sådan en linje. Man kan lammes af de mange muligheder og slet ikke vide, hvor man skal begynde – og ender måske så med slet ikke at vælge. Eller man forsøger en lægge en linje, der skal indfange alle punkter – og får så ikke valgt noget fra og drukner i antallet.

130 Vi kender det godt; det her med, at det kan være udfordrende, at skulle begynde at skrive på et helt blankt stykke papir. Det føles overvældende og næsten lidt forkert at sætte bogstaver på det tomme ark. Hvad skal man skrive? Hvor begynder man? Så derfor sætter vi linjer på arket.

135 Sådan er det også med tilværelsen. Helt uden linjer bliver den uoverskuelig. Så I er nødt til at sætte nogle linjer.

140 Men lad mig dele en geometrisk hemmelighed med jer, som vi slet ikke deler nok:

Theis Ørntoft skriver i sin digtsamling 'Yeah-suiten':

145 Jeg fyrer afsted i den ligeste linje, men livet er ikke en retning selvom mange gerne vil anskue det geometrisk

i den store forsimplings navn.

150

Vi har ikke været gode nok til at fortælle jer, at en linje slet ikke behøver at være lige, men at der er mange veje gennem livet. Og det er måske også en af grundene til, at det med at vælge og sætte linjer i tilværelsen, opleves så svært.

155

I behøver altså ikke lægge jeg fast på én klar og entydig retning: den ligeste linje. Livet er langt og kan have flere retninger. Målet kan skifte undervejs - hvis man overhovedet kan tale om et sådan.

160

Men når vi mere erfarne voksne bagudrettet skal beskrive vores eget liv, så bliver det tit som netop en lige linje. Alene fordi fortællingen om vores liv aldrig kan rumme det levede livs mange, mange nuancer. Alene fordi tilværelsens mange tilfældigheder er langt sværere at beskrive end en fortælling om en klar orden. Så vi forsimples og efterlader jer med fortællingen om et liv, der fremstår langt mere planlagt og med en meget tydeligere retning end sandheden kan bære.

165

Livet følger nemlig ikke et fast skema og alt går ikke op til sidst. Noget kan bestemt planlægges, men en del er også ret tilfældigt. Tilværelsen er ikke fast som is, heller ikke u håndgribelig som damp - men som vand, sammenhængende, flydende og den finder heldigvis altid en vej.

170

Højskolelæreren Christian Hjortkjær skriver i sin bog 'Utilstrækkelig' om hvordan vi med årene har flyttet os som samfund.

175

Tidligere var vi et samfund med klare regler og fastlagte forventninger. Et samfund med begrænset plads til individuelle valg og hvor de unges vej gennem livet på mange måder var forudbestemt. I dag har I unge derimod et valg.

180

Vi i forældregenerationen ved også godt, at det er et svært valg - om end vi nok ikke helt forstår, hvor udfordrende valget faktisk er. Det er svært både fordi vi har givet jer mere plads - og dermed også et større ansvar - og fordi mulighederne samtidig er blevet langt flere. Men også fordi vi mere erfarne voksne - sådan lidt eksistentielt betragtet - også gjort det lidt ekstra svært for jer. Friheden kommer med en slags forældre-moms.

185

Tidligere ungdomsgenerationer vidste altid, hvilke forventninger de stod

overfor. På godt og ondt. For nutidens senmoderne unge er de forventninger
udskiftet med nogle mere usynlige forventninger om at gøre det godt og have
det godt. Og så har vi balladen: Hvornår er noget godt nok? Det er et krav uden
190 øvre grænse.

Vi har således erstattet tidligere tiders meget stramme regler og forventninger
med et nyt og mere blødt ideal. Rummeligt og samtidig enormt forpligtende.
Helt udtalt og usynligt - og derfor svært at navigere i. Men absolut virkeligt
195 fordi I hver dag møder det.

I møder det som en lurende dårlige samvittighed, hvis I ikke hver gang løser jeres
opgaver til perfektion. En lurende tvivl, når kæresten som alle kærester nogle
gange er irriterende almindelig. En indre skamfuldhed, når I indimellem har en
200 dag, hvor I virkelig er træt af det hele. Et grund-ubehag når digitale billeder
tegner en verden af perfektion, som ingen faktisk kan leve op til.

Så siger vi godt nok til jer, at det netop er godt nok - men fortæller jer samtidig
noget andet, når vi straks spørger til resultatet. Vi fortæller jer noget andet, når
205 vi er hurtige til at fejre jeres succeser digitalt, men har sværere ved bare at
rumme, at I indimellem også har det lidt svært og derfor falder for impulsen til
at fixe det hele for jer. Godt nok er åbenbart ikke helt godt nok. Godt nok er
åbenbart kun det ideelle.

210 Det er den erfaring, som vi har udstyret jer med og som nu følger med jer ind i
jeres overgangsfase – og så bliver kravet om at vælge pludselig ikke et kun
spørgsmål om at vælge godt nok, men om at vælge det ideelle. Det helt rigtige.
Og det er jo grundlæggende uladsiggørligt.

215 Så hvad skal I gøre? I skal derfor i stedet vælge med nysgerrighed – og også med
lidt fornuft, selvfølgelig. Vælg det meningsfulde. Vælg en linje, vælg om, vælg
igen og tillad jer selv, at linjen ikke er lige og ikke indfanger alle datapunkter.
Vælg for jeres egen skyld. Ikke for et mere eller mindre usynligt ideal. Men I skal
vælge.

220

Sangerinden Soleima synger på sit album 'Nationens skrammer' netop om dette
forvirrende valg: 'Tror du egentlig, den rette vej? Er det underligt at undre sig?
(..) Og mine tanker løber hjemmefra. Jeg ville ønske, at de fulgte mig. Men de
drømmer om, hvad de kan få (...) Det' ik' fordi, det er synd for mig (...) Men

timerne, de løber, livet slår fra sig (...)’

Helt genkendeligt. Men så fortsætter hun heldigvis:

230 ’Selvom mit hoved drejer rundt (..) Så er (det) stadigvæk de smukkeste sekunder.
Det er lige nu, at livet det begynder.’

Så nok er valget et vilkår ved tilværelsen og en forbandet nødvendighed, hvis
ikke mulighederne skal fordampe eller det blanke papir skal forblive blankt og
235 ubeskrevet. Men valget er også en gave. Det er jeres valg, der gør livet til jeres helt
eget. Det er valget, der gør tilværelsen til jeres.

I behøver ikke træffe valgene i dag, og I behøver ikke træffe dem alle på en gang.
Det handler blot om, at I skal begynde at vælge jeres egen vej. I skal tage ansvaret
240 på jer.

Valgene forsvinder heller ikke med alderen, men måske de bliver lidt nemmere –
alene fordi I erfarer, at livet slet ikke er den ligeste linje – og at idealerne netop
kun er idealer – og ikke noget man i virkeligheden kan leve op til. ’Godt nok’ er
245 faktisk godt nok.

Så kære studenter:

Når man lægger linjer, fanger man nogle punkter og andre falder ved siden af.
250 Den kan ikke fange dem alle, men den kan fint slå et sving for at indfange et
særligt datapunkt.

Husk også indimellem at lade jeres linje ramme outlierne. Dem som ikke
umiddelbart passer ind. Måske der her ligger noget meningsfuldt til
255 sammenhængen.

Ofte vil det blive nødvendigt at slå nogle linjer, før man kan skrive på papiret.
Ingen siger, at de skal være helt lige og have en klar retning.

260 Og husk, at det blanke papir er en mulighed for at skrive jeres egen historie. Det
er svært, men den skal skrives!

Nogle gange fryser tingene lidt til undervejs. Når det sker, så hold ud og hold

265 dampen oppe! Vandet skal nok begynde at flyde igen. Vand finder altid en vej.

Nogle gange lykkes alt og andre gange gør det ikke. Og det er faktisk godt nok. Begge udfald er en del af tilværelsen. Og tro mig: vi oplever det alle, men vi deler det første mere end det sidste.

270

Og nogle gange – bare nogle få gange – skal I måske lade tankerne flyve tilbage til de dage i 2026, hvor I stod på dørtrinnet til mulighedernes verden. Grebet af eufori, bekymring, nysgerrighed, mod og vanvittig glæde.

275 Kære studenter, kære dimittender.

Tillykke og velkommen til valget. Det er nu, at alt det svære begynder – men I må tro på mig, når jeg siger, at det bliver helt fantastisk.

280 Jeg lover til gengæld at tro på jer. Jeg ved, at I kan!

Det er lige nu, at livet det begynder!

Hermed dimitterer jeg jer som studenter fra Egaa Gymnasium 2026.

285

Tillykke med eksamen!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

290

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

295

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-ingemanns-dimissionstale-2026>

300